

BREV-PERLER: Den unge Hamsuns brev - første bind i en serie på seks - foreligger nå. Forlaget Gyldendal og forsker Harald Næss har påtatt seg det kjempeløft å utgi Knut Hamsuns samlede brev.

Fascinerende brev-perler

BOK

Harald Næss (red.)
KNUT HAMSUNS BREV, BIND 1:
1879-1895
Gyldendal

Det kan reises innvendinger mot redigeringen.

Anmeldt av
LARS FRODE LARSEN

I samarbeid med den engelske litteraturforsker James McFarlane utga Harald S. Næss i 1990 første bind i en påtatt engelskspråklig serie som skulle bestå av utvalgte Hamsun-brev («Selected Letters»). Nå, i 1994, står Næss alene om den oppgave å utgi ikke mindre enn seks planlagte bind med Knut Hamsuns samlede brev.

Siden 1950-tallet har Næss vært en utrettelig og lidenskapelig samler av Hamsuns brev. Det som startet som en morsom hobby, utviklet seg imidlertid etter hvert til noe i retning av en livsoppgave.

Både litteraturforskere og den Hamsun-interesserte menigmann bør være takknemlig overfor så vel redaktør som forslager for at de har vært villige til å påta seg det kjempeløft det nødvendigvis må bli å utgi Hamsuns samlede brev. Ikke minst for Hamsun-forskere må det være velgjørende å tenke på at de for fremtiden skal slippe det forholdsvis meningsløse i å måtte benytte brev i engelsk oversettelse, fordi det ikke fantes noen trykt norsk utgave.

Den sårbare

Av de over 400 brevene som nå foreligger samlet, har en god del tidligere vært offentliggjort i bøker og periodi-

ka (mange altså i engelsk språkdrakt). Det avgjørende nye er nettopp at brevene nå blir samlet og dermed blir tilgjengelig på en helt annen måte enn tidligere. Det finnes naturligvis også «nye» brev i denne utgaven som tidligere aldri har vært trykt hverken på norsk eller engelsk.

Den Hamsun-interesserte står her overfor en lang rekke fascinerende brev-perler som vil gjøre gjennomlesningen til en sann svir. Uten tvil får man utdypet sitt kjennskap til Hamsun som privatperson. Selv er jeg svak for de brev der den ellers så stotte og selvbevisste dikter lar masken falle og gir oss et glimt av sitt «indre menneske», av den sårbare person han i virkeligheten var bak alle sine ord - eller når han viser genuin menneskelig glede eller omtanke for andre.

Etter i flere år å ha vært uten kontakt med vennen Erik Frydenlund, skriver han i april 1889 (nr. 74): «Alt-aa: Tror du, at jeg har glemt dig i denne lange Tid, saa tager du jo fejl da, Erik. Men sé, man blir jo lidt saar af sig, naar det gaar En galt, og derfor skriver man ikke [...] Nu haaber jeg, at jeg ikke skal behøve at tie af Skam længer. Jeg véd nok, at du ikke vilde sagt et bebrejdende Ord til mig, selv om jeg havde ladet dig vide, hvor jeg var. Men det var netop det, som gjorde mig saar. Og det forstaar du nok - ikke?»

Redigeringen

Hamsuns egne tekster stiller i en klasse for seg - utenfor kritisk rekkevidde i denne sammenheng. Imidlertid kan det nok reises endel innvendinger mot redigeringen av brevsamlingen. Jeg vil samle de kritiske anmerkninger i tre hovedpunkter:

1. Den engelske utgaven i 1990 besto

som nevnt av utvalgte brev. I 1994-versjonen er pretensjonene betydelig utvidet. Man har villet utgi en samlet utgave bestående av alle tilgjengelige brev. Dette er en vanskeligere oppgave. Selvsagt vil det i fremtiden til stadtighet dukke opp nye og ukjente brev som utgiverne ikke på noen måte kan kritiseres for ikke å ha fått med. Verre er det at man har oversett allerede eksisterende brevsamlinger. Blant de mer alvorlige unnlattelsessynder er de nærmere 40 brev som - sammen med brevene til Bolette og Ole Johan Larsen - befinner seg i håndskriftsamlingen ved Universitetsbiblioteket i Bergen. Flere av disse skulle vært med i bind 1.

2. Utgiverne synes ikke å ha noen klar oppfatning om hva et brev egentlig er for noe. I samlingen finnes således både avisinnlegg - som det til og med er knyttet usikkerhet til hvorvidt Hamsun virkelig har skrevet (nr. 30), og det finnes rent selvbiografiske nedtegnelser som aldri har vært i nærheten av noen postkasse (nr. 342). Jeg tror nok man vil være tjent med å reflektere litt over denne problematikken - en refleksjon som ut fra plasshensyn antagelig bør ende med at man i fortsettelsen velger å legge en snovere og mindre elastisk brev-definisjon til grunn for det redaksjonelle arbeid.

3. «Skjeve» og til dels feilaktige realopplysninger kan ingen forfatter eller redaktør regne med å unngå - ei heller Næss og Gyldendal. I en litt annen kategori stiller de, etter min mening, litt for hyppig brukte uttrykk som «opplysning ukjent» o.l. Endel av disse «kunnskapshull» ville faktisk latt seg fylle igjen uten altfor store anstrengelser. For endel av brevenes vedkommende er det heller ikke redegjort for hvor de er blitt trykt første gang. Slike

«første-presentasjoner» kan ofte ha betydelig interesse, i hvert fall for forskere, og burde utvilsomt vært tatt med.

Enmannsjobb?

Spørsmålet kan nok reises om ikke en såpass omfattende arbeidsoppgave som det å utgi Knut Hamsuns samlede brev egentlig burde vært et prosjekt der flere forskere samarbeidet om å løse oppgaven - dette ikke sagt til forkleinelse for Næss, som utvilsomt hører med blant våre aller dyktigste og iherdigste sporhunder i Hamsun-verdens kringelkroker. Han har nedlagt et stort og fortjenstfullt arbeid som han skal ha all honnør for. Stofftilfanget er imidlertid i dette tilfelle så vidt omfattende at det av og til kan bli vel mye for ett enkelt menneske å ha oversikt over - selv om han altså heter Harald S. Næss. Når Hamsuns eget forlag først bestemte seg for å satse såpass stort som det her har gjort, burde det kanskje også engasjert et par eksterne spesialister som kunne vurdert prosjektet underveis og kommet med korrigerende og supplerende innspill. Sluttproduktet kunne da blitt enda bedre.

Hverken Næss eller Gyldendal behøver imidlertid å ta denne kritikk særlig alvorlig. De kan i så måte faktisk påberope seg støtte fra ingen ringere enn Knut Hamsun. Til komponistvennen Sverre Jordan skrev dikteren i 1917: «Hvis De var eidgammel av Aar og sløvet av Kristianiakritik saa vilde De læse Anmeldelser som alt det andre i Bladene. Vi vet jo hvem Anmelderne er - og saa skulde de kunne mere om det vi gjør end vi som gjør det.»

Vi gleder oss allerede til opus 2, 3, 4, 5 og 6!